

ראיון עם נעה דר עבור אתר "הכוריאוגרפים"

• ספרי על קבוצת נעה דר. מאיפה התחיל הכל? מיהם חברי הקבוצה? מהי הדינמיקה?

"אחרי כ-10 שנים בהן רקדתי בלהקות שונות, שהות של שנתיים בניו יורק ואחריהן שנתיים בלהקת "תמר" בירושלים שם התחלתי ליצור – נסעתי לפריס, שם גבשתי קבוצת רקדנים איתה יצרתי והופעתי. כשחזרתי לארץ ב-1993, העליתי כאן ערב בשם 'שביר', שהיה מורכב משתי עבודות שיצרתי עוד בפריס עם רקדנים מקומיים. המופע עורר עניין רב ומשם והלאה התחילה להתגבש המסגרת הגמישה של הלהקה, שממשיכה לשנות מיקום, צורות וממדים עד היום.

מאז 1993 שלושים עבודות נוצרו במסגרת הלהקה. העבודות הוזמנו ע"י פסטיבלים כמו 'הרמת מסך' ו'פסטיבל ישראל' והוזמנו להציג בפסטיבלים ובתיאטראות רבים בארץ ובעולם. השותפים המהווים את הקבוצה ותורמים מכישרונם הרב ליצירה הם הרקדנים, המוסיקאים, המעצבים, הכותבים והמפיקים. הקבוצה היא מסגרת שמאפשרת לי ולשותפים לחפש, לחקור וליצור. זו גם מסגרת ארגונית שתומכת ומאפשרת את עבודת היצירה וחיפיתה לעולם שבחוץ.

ב-6 השנים הראשונות לקיומה של הקבוצה עבדתי עם תקציבים מוגבלים שהוענקו מ'הרמת מסך' ומקרנות שונות. החזרות נערכו בביכורי העיתים, בבית תמי ובמקומות מזדמנים נוספים – תמורת שעות הוראה או על בסיס מקום פנוי. הלהקה הורכבה מרקדנים שעם חלקם יצרתי לאורך מספר שנים ועבודות ועם אחרים – על יצירה אחת בלבד.

ב-99 התחלתי לקבל תקציב שנתי שאיפשר לי לעבוד באופן אינטנסיבי יותר, לשלם יותר לרקדנים, ליצור ולהופיע בהיקף רחב יותר. בשנת 2000 הזמינה אותי עריית חולון להעביר את הלהקה לחולון, מהלך שאפשר לי לגבש קבוצה של 7 רקדנים במסגרת קבועה ויציבה לעבודה יומיומית ולפיתוח והרצה של רפרטואר רחב של יצירות. בתום 5 שנים בחולון, החלטתי לחזור לתל אביב כדי לשנות את האופן בו פועלת הלהקה. בבית הסופר מצאנו חלל מתאים אותו שפצנו לסטודיו שהפך בית לפעילות הלהקה.

מאז – למרות שהלהקה פועלת לאורך כל השנה ומריצה רפרטואר שנתי, הרכב הרקדנים משתנה ע"פ היצירות. ישנן יצירות שרצות כבר 10 שנים ו-8 שנים, וחלקן נשארו עם צוות הרקדנים המקורי. לצד הוותיקים יש רקדנים חדשים ממש, כמו הרקדניות של "עננוצה" שזו הפעם הראשונה שאני עובדת איתן. כך שבצוות של הלהקה יש 11 רקדנים ושני שחקנים שעובדים עם הלהקה בקביעות, אך לכל יצירה יש את צוות המופיעים שלה".

• עד כמה שותפים החברים בקבוצת נעה דר, ליצירת וגיבוש העבודה? רעיונות? מוסיקה? תלבושות?

"היצירה היא תהליך שמתחיל ביחידות, אצלי בראש ובמחברת, אך מהרגע בו נכנסים לעבודה בסטודיו - המקום הסגור הופך למפולש ופרוץ לשינויים שמרחיקים ללכת מגרעין הרעיון המקורי. לכל השותפים יש חלק עצום בגיבוש העבודה לזהותה הסופית: האופן בו הם מגיבים להצעות שאני מביאה, הפילטרים האישיים של כל רקדן, שכמו אלכימאים – יוצרים מהחומרים הגולמיים שלי עולם עשיר ומורכב.

אלו, יחד עם התכוונות לקיום שיח פתוח לכל אורך התהליך, בו כל אחד יכול להשמיע את עצמו בכל רגע נתון - מיצרים יצירה שהיא בסופו של דבר, סיכום המפגש בין האנשים המסוימים שנכנסו לעבוד יחד בסטודיו".

• מה הפעיל אותך לגשת לפרוייקט הזה?

"אחרי 8 שנים בהן לא יצרתי לילדים, התגעגתי לשוב וליצור מנקודת המבט הטרייה, שבוחנת את העולם מהמקום בו דברים נגלים לראשונה, ולכן עוד חידתיים ופלאיים.

רציתי לצור עבודה שכולה דמיון ובגלל שכך - הכל יכול לקרות, להשתנות, להתהפך, לקבל צורות ומשמעויות חדשות. מן עולם נוזלי ומאוורר בו הכל אפשרי".

• מה הופך את המחול שיצרת, למחול לילדים?

"המחול הוא לילדים מפני שלכל אורך תהליך היצירה - המחשבות והבחירות שעשיתי במהלכו היו מכוונות לילדים שיחוו את המופע. מתוך הזיכרונות שלי כילדה ומהחוויות שלי כאמא לילדים, דליתי את הנושאים, המחשבות והסיטואציות שקיימים בעבודה. נקודת ההתייחסות והעקרון המארגן הוא עולם פנימי של ילד בתוכו נמצא את מה שהוא אוהב, ממה שהוא מפחד, מה מעורר בו סקרנות ומה משעשע אותו".

• התקציר אומר "מהמוכר לדמיוני מהיומיומי לפלאי". אני שואלת, האם ניתן להפוך את היומיומי לפלאי או שזו כבר דרישה מוגזמת?

"אני זוכרת שגיליתי יחד עם בני הבכור כמה העולם יכול להיות פלאי אם מסתכלים בו במבט טרי וסקרן של תינוק. כל תזוזה של צל, נשירה של עלה ומעגלים של אדוות בבריכה קטנה הם פלא אם נשתהה עליהם רגע".

• 'עננצה'. איך נולד השם? ובכלל, איך את בוחרת את שמות היצירות? אם היה מקרה מיוחד סביב בחירת שם ליצירה כלשהי, אשמח אם תספרי.

"הדימוי הראשוני לעבודה הזו היה עולם שמשנתנה תמידית, כמו ענן שיכול להפוך לצורת אריה ורגע אח"כ להיראות כמו סירת מפרש. לכן הענן כבר היה שם. הדימויים השונים שאנחנו רואים בעננים הם כנראה כלכך מכווננים, שהם מתבטאים אפילו בשמות הרשמיים שהם קבלו - ענני נוצה, ענני כבשה... החיבור בין הענן לנוצה מייצר דימוי. מיד מפעיל את הדמיון. וכך - אשמח שאנשים יצפו ב'עננצה', עם דמיון פעיל".

• מהן הדרישות שלך מהרקדנים?

"חשובה לי מאוד פתיחות, סקרנות, תשוקה לתנועה, הקשבה ורגישות לתחושות מורכבות ודימויים, רשיון עצמי להיות במקום חשוף ולא מתגונן, להיות מגוחכים, לדעת להצחיק. כנות חשובה לי, רצון לדייק בביטוי של התנועה, סבלנות. המון דרישות..."

• בעבודה קיימים קטעי קישור טקסטואליים מאד מיוחדים. כיצד הם נכתבו? תוך כדי תהליך? לפני? אחרי?

"הטקסט הוא בעצם 6 דיאלוגים קצרים שבוקעים במהלך המופע ממקור לא ידוע. הדיאלוגים הם בין אמא לילד, בין ילד לאחותו, בין ילד לבבואה שלו ובין הילד לסבתא. הם נכתבו ע"י שירה גפן אחרי שהשלד הראשוני של העבודה כבר היה קיים.

הדיאלוגים הם תוצאה של שיחות רבות ביננו על מהות העבודה והנושאים השונים שהיא מעלה תוך כדי התמודדות עם שאלות הנוגעות לחיפוש אחר המקום המדויק ותפקידו של הטקסט בעבודה בה השפה המרכזית היא תנועה ושאיין סיפור ליניארי".

• מהם הדברים שמשפיעים עלייך ביצירתך?

"אני מושפעת בקלות ומכל דבר".

• מהי התכונה המסויימת אצלך, שגורמת לך לחיבור לעולם הילדים?

"אני לא חושבת שיש דבר כזה 'עולם הילדים'. הילדים חיים איתנו באותו עולם. הרי אנחנו לא ממש מרגישים את הרגע בו אנחנו מפסיקים להיות ילדים והופכים למבוגרים. יש כל כך הרבה רגעים בהם אנחנו מרגישים כילדים. ההתמודדות שלהם הן אותן, רק ההגדרות משתנות.

המשיכה שלי לחוויה הילדית היא לצלילות, לרעננות, לפתיחות, לשינויים המהירים שיש בילדות. אולי געגוע".

• **האם כל כוריאוגרף יכול ליצור למבוגרים וגם לילדים?**

"אני רואה את היצירה לילדים על אותו הרצף בו נמצאת יצירה למבוגרים. נקודת המבט שונה, הטיפול בנושאים והקצב שונים, אך המהות היא של יצירה הנובעת ממקור אחד".

• **ספרי קצת על שיתוף הפעולה עם מפעל הפיס.**

"מאוד שמחתי על היוזמה של מפעל הפיס עם פרויקט 'עפים'. אין לטעמי פעולה חשובה יותר מקידום מדיניות השקעה בילדים. משמחת יותר ונדירה במיוחד היא ההשקעה באמנות לילדים ובפרט במחול לילדים. כשאני חושבת על זה לעומק – זאת פעולה כמעט חתרנית באקלים הפוליטי בישראל.

אני מאוד מעריכה את חברי מועצת הפיס ואת חנה הרצמן שהובילה את המהלך על הביצוע והיוזמה הפרויקט. אני מאוד מקווה שיהיה לזה המשך בדמות תמיכה בשיווק וסבסוד המופעים, על מנת שיגיעו לקהל רחב עד כמה שאפשר ולא רק לקהל הילדים בתל אביב".